

קול ההילולא

רבי יעקב יהושע ז"ל
בעל ה'פני יהושע'
י"ד שבט ה' תקט"ז

ככל דין מנודה ואבל, זולת שאר עונשים ונזיפות אשר יצא מאתנו שבעה רבנים ואנא ברישא שהייתי אבד"ק לבוב והגליל בעת ההיא. וכמו כן נעשה בכמה קהלות קדושות שבפולין, עכ"ל באגרתו ששלח בידי. עכ"ל הריעב"ץ זצ"ל.

והנה רבינו כאשר ישב בעיר לבוב במנוחה החזיר התורה ליושנה ולא הסתפק לבד בלימודו עם בחורי הישיבה רק השגיח גם כן על מלמדי העיר והיה נכנס כפעם בפעם אל המלמדים והשגיח עליהם שלא יעשו ח"ו מלאכת ה' רמיה. גם נסה התלמידים הצעירים לקבוע בלבבם אהבה ללימודים, ותמלא הארץ דעה.

כה ישב רבינו על התורה והעבודה במנוחה ושלוה ו' שנים. ובשנה השביעית נהייתה חדשות בעיר לבוב ואנשי הקהילה הפכו לו עורף וקבלו עליהם אב"ד אחר את הגאון ר' משה חיים ב"ר אליעזר מלבוב חתן החכם צבי. הוא היה גדול בתורה וחשוב מאד בעיני אנשי העיר כי היה יליד עירם והיה לו הון ועושר בביתו וזכה לשני שולחנות. וקבלו אנשי העיר לרבנות העיר לבוב תחת רבינו. ורבינו הוכרח על ידי זה לעזוב בעל כורחו את העיר לבוב ונסע משם לעיר בוטאטש עיר מגורי מחותנו הגביר ר' אריה ליבוש, והר"ר אריה ליבוש קנא קנאת מחותנו ומאוד חרה לו על אנשי עיר לבוב שעשו כזאת, על כן קרא לאסיפה את כל המנהיגים דגליל לבוב והנאספים.

כששמעו זאת חרה אפם, וע"כ באסיפה הזאת החליטו כי אין לאנשי הגליל לבוב עוד חלק ונחלה בק"ק לבוב ומכל שכן להרב שקיבלו עליהם מחדש – "ואולם אנחנו כולנו כאחד כל הקהילות דהגליל מקצה אל הקצה כולנו חייבים בכבוד המאה"ג מוהר"ר יושע נ"י, הוא לבדו נשיא יהיה בתוכנו ומבחר המקום אשר יבחר באחת הקהילות הגליל שם נהיה אנחנו סרים למשמעתו בכל ענייני הרבנות וכו'. והרב שקבלו עליהם אנשי העיר לבוב, ר' משה חיים הנ"ל נלכד במצודת החרם הגדול והנורא, והרשות נתונה מאתנו לכבוד הרב המאור הגדול מוהר"ר יושע נ"י למיעבד דינא לנפשיה להחרים ולנדות את הרב החוב"ל הנתקבל בכל קהילות הגליל וכו'. ואנשי עיר לבוב מחויבים לשלם לו דמי נזק קרוב לשלושים אלף זהובים וכו'.

ומני אז והלאה נפרדה החבילה והג"מ ר' משה חיים הנ"ל היה אבד"ק רק על העיר לבוב לבדה, ומצודתו לא הייתה פרושה על הגליל יען כי אנשי הגליל עמדו לימין רבינו וקבלוהו עליהם לאב"ד.

ויקראו ימי רבינו למות ויקרא יעקב יהושע (רבינו) את בניו ויצו אותם ויאמר אליהם, 'אני נאסף אל עמי, קברו אותי בעיר פפד"מ, ואל תספדוני בעיירות', ויכל רבינו לצוות את בניו ויאסף רגליו אל המטה, ויגוע ויאסף אל עמיו, זקן ושבע כבן ע"ה שנים. ונצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש ונפטר רבינו בשם טוב ביום ועש"ק י"ד שבט תקט"ז לפ"ק סמוך לכניסת שבת מלכתא, הלך רבינו לאור באור החיים ולשבות שבתו בעולם העליון. רבינו נולד בשנת 'אמת' ונפטר בשנת 'יושר'.

מקורות: פני יהושע – אור החכמה ועוד.

לינות בעומקה של הלכה לברר האמת כמו שעשה זקנו הגאון בעל המגניני שלמה זצ"ל, והצילו ה'.

אחר הדברים האלה לקח רבינו אשה שנית ושמה מרת טויבא בת הגביר ר' ישכר בעריש ב"ר נתן מלבוב. והון רב הכניסה לו בנדונייתה אשר נשאר בידו עד יום פטירתו. וכאשר ישב רבינו במנוחה נאספו אליו תלמידים כבראשונה והרביץ תורה עם תלמידים הגונים ויצא שמו הטוב בכל המדינה. ובמשך העת נתקבל לאבד"ק בכמה וכמה קהילות, עד סוף שנת תע"ח בה נפטר הגאון ר' צבי אשכנזי זצ"ל מח"ס שו"ת חכם צבי, ובא רבינו לשם למלאות מקום החכם צבי וישב על כסא הרבנות תחתיו והרביץ תורה ברבים, וקנה לו שם אוהבים אתרבי הגליל דשקיל וטרי עמהם בשו"ת, הרי הם הגאונים ר' אלכסנדר

הוא היה אומר:

אז אמרתי עודני בתוך הגל: אם יהיה אלוקים עמדי והוציאני מן המקום הזה לשלום... לא אמנע עצמי מכותלי בית המדרש... אני טרם אכלה לדבר הדברים אל לבי, שמע ה' בקול עניי, ונתן לי מהלכים בין העמודים, כמין שביל ממש נעשה לי, ויצאתי בשלום בלי פגע, וחבל לא הוה בי... (רבינו, על נס המפלות והשריפה בשנת תס"ג בלבוב)

שור מק"ק זאלקווא מח"ס תבואות שור, ור' צבי אבד"ק גאליגורא מח"ס אור צבי, ור' אלעזר רוקח אבד"ק בראד מח"ס מעשה רוקח, ור' משה הכהן אבד"ק בעלזא מח"ס שו"ת קרן אור.

מסופר כי בעת היותו בלבוב בא לשם מורינו הבעש"ט זצ"ל, ורבינו ראהו והצילו מכף מנגדיו, כפי שנכתב כל זה באריכות בספר שבחי הבעש"ט.

בשנת ת"ע התחילה עוד הפעם התנועה השבתאית (תנועת המאמינים במשיח השקר שבתי צבי ש"י) להתערור אחרי שנשכחה כמת מלב. ובשנה הנ"ל נסע אחד משליחיהם הוא הנח"ש לפרסם את השיטה השבתאית בארצות אירופה ולצודד נפשות חדשות לאמונה התפלה הזאת. התנועה הזאת ארכה עד שנת תפ"ח במשך העת הזאת נוספו עוד שליחים אשר התפשטו בעולם, אבל רבני וגאוני הדור החרמו אותם בכל מקום בואם. גם בעיר לבוב הוחרמו ע"י רבינו ז"ל ועוד ו' רבנים בבהכנ"ס שם.

וכך מספר הגאון הריעב"ץ ז"ל בספרו תורת הקנאות, ששם מעתיק קצת ממכתב רבינו. וז"ל הריעב"ץ: כמו שכתב הגאון הישיש מוהר"ר יושע נ"י (רבינו) ז"ל שהוחרמו ונתנדו בשנה ההיא על ידי שבעה רבנים ושבעה שופרות וכיבוי נרות בחרם הגדול הכתוב בספר כלבו, ועל כל פרק ופרק, חודש וחודש, מזל ומזל, תקיעה שברים תרועה, וכל העם בקיבוץ גדול ותינוקות של בית רבן ענו אחריהם אמן, ויזעקו אל אלקים בקול גדול ובכיה גדולה עד למרום, וכמה וכמה פושעים וחטאים מכת הארורה הזאת עמדו אתנו על הבימה וגם המה התוודו על עוונם בבכי ובזעקה גדולה עד למאד, ואמרו כזאת וכזאת עשינו כפי נוסח הסיודר שסדרנו.

ולאחר יציאה מבית הכנסת י"ז בתמוז דההיא שתא הוכרחו לנהוג בעצמן דין אבלות ונדוי שבעה ושלשים,

בשנת חמשת אלפים וארבע מאות וארבעים ואחת לבריאת העולם, נולד מורנו ורבינו הגאון שר התורה מוהר"ר יעקב יהושע, בעיר קראקא עיר הבירה במדינת גאליציה המערבית לאביו הקצין המפורסם מהור"ר צבי הירש, ולאמו החסידה מרת מרים בת הרב המפורסם ר' אברהם הלוי, חתן הגאון ר' יהושע זצ"ל מח"ס מגיני שלמה על הש"ס [ובעמ"ס שו"ת פני יהושע]. אבי רבינו, מוהר"ר צבי הירש הנ"ל, חנה אז בעיר קראקא מקום משכן חותנו וקרא את שם בנו על שם חמיו זקנו בעל מגיני שלמה הנ"ל, ובמשך העת הוסיפו לו שם יעקב, ומני אז והלאה חתם רבינו עצמו בשמו יעקב יהושע מקראקא, עד יום פטירתו.

והנה רבינו נתגדל בעיר קראקא על ברכי חכמים וגדולים שהיו ממשפחת הגאון בעל מגיני שלמה זצ"ל הנ"ל, אשר שקדו על דלתות התלמוד והפוסקים בעיון ובשקידה גדולה עד אשר במשך הזמן נעשו לגדולי הדור ואדירי התורה.

גם בילדותו ראו בו ברבינו כישרונות מופלאים כי חננו ד' בוך השכל וודעת ישרה ובלב מבין יותר מן כל בני גילו. ועוד בנעורו ירד לעומק ים התלמוד והעלה פנינים ואבני הבדולח בידו. ומה שחידש בילדותו העלה על הספר בזקנותו, והרבה פעמים כותב בספרו בזה"ל "והייתי רגיל לתרץ בילדותי", "ונהירנא כד הוינא טליא אמרתי וכו'" וכיצא בזה.

ויהי ה' את יהושע, ויהי שמעו בכל הארץ כי הלך הלון וגדול בתורה עד אשר נעשה למופת הזמן, וכך לקחו הגביר המפורסם שושילתא דיוסא הנגיד ר' שלמה סג"ל לאנדא בעיר לבוב עיר הבירה במדינת גאליציה המזרחית, ונתן את בתו מרת לאה לו לאשה. ומני אז והלאה ישב רבינו בקביעות בעיר לבוב על שולחן חותנו ותלד לו אשתו בת ויקרא שמה בישראל גיטל. ובעיר הבירה הזאת ישב רבינו על התורה ועל העבודה והגביר חיילים בתורה, והרביץ תורה עם בחורים חריפים ושנונים אשר להם יד ושם בתלמוד בחורי חמד ויראי ד' שנקבצו ובאו אליו לשמוע ממנו דבר ה'. ובעת הזאת היה אבד"ק לבוב הגאון ר' משה חריף, ורבינו היה נכנס לביתו לפעמים להשתעשע עמו בדברי תורה.

כה ישב רבינו השקט ושאנן עם תלמידיו המקשיבים לקולו והיה אך שמח. אך ברבות הימים ביום ג' כסלו תס"ג לפ"ק נהפכה שמחתו לאבל, כי בפתע פתאום רעשה הארץ בעיר לבובתהיה לחרדת אלקים, ואש יצאה מאת ה' ותאכל בבית אחד אשר היו בתוכו איזה חביות מלאות באבק שריפה, וע"ז זה התפוררה הארץ ונהרסו הרבה בתים ונפלו לארץ, ונהרגו שלשים וששה נפשות מישראל רח"ל, ובתוכם אשת רבינו מרת לאה ובתה הקטנה גיטל, ואמה אשת ר"ש סג"ל לנדא הנ"ל הגבירה מרת ריזל, ואביה הזקן מהור"ר שמערי"ל כ"ץ ז"ל, כולם נהרגו ביום חרון אף ה' בעת נפילת הבתים. ולזכר נשמתם נדר רבינו פרוכת לבית הכנסת בעיר לבוב, והנה היא שם עד היום הזה. גם רבינו עצמו היה מן הנפילים כי נפל הבית עליו והיה מונח תחת משא הקרשים והקורות עד שנתייאש עוד לראות את אויר העולם ונדר נדר לה' בעת צרתו שכאשר יעזרהו ד' ויצא לשלום מן המקום הזה, לא ימנע עצמו מכותלי בית המדרש וללון כמה

